

KUNTIEN SUUNNITELMAT LASTENSUOJELUN JÄRJESTÄMISESTÄ JA KEHITTÄMISESTÄ LsL 12§ - TUKIPROSESSI KUNTIEN VASTUULLISILLE YHDYSHENKILÖILLE JA TYÖRYHMILLE

Paikalla:

1. Pekka Ojaniemi, kehittäjä-sosiaalityöntekijä, Poske / Kaste
2. Kerttu Vesterinen, erityissosiaalityöntekijä, Poske / Kaste
3. Kaisa Kostamo-Pääkkö, kehitysjohtaja, Poske (mukana aamupäivän)
4. Maria Martin, suunnittelija, Poske
5. Arto Leivo, suunnittelija, Inari
6. Sari Aarnio, kehittäjä-sosiaalityöntekijä, Inari / Kaste
7. Ritva Sihvola-Orava, sosiaalityöntekijä, Inari
8. Soili Rautio, sosiaalijohtaja, Keminmaa
9. Eija Kvist, perhetyöntekijä, Keminmaa
10. Hannele Kurkela, sivistyslautakunnan jäsen, Keminmaa
11. Tarja-Tuulikki Laine, koulukuraattori, Keminmaa
12. Virpi Niemelä, sosiaalityöntekijä, Ranua
13. Mirva Salmela, sosiaalityöntekijä/lastenvalvoja, Ranua
14. Kati Aikio-Mustonen, johtava sosiaalityöntekijä, Sodankylä
15. Sirpa Takala, perhetyöntekijä, Sodankylä
16. Annikki Autti, vastaava sosiaalityöntekijä, Kittilä
17. Kaisa-Maria Rantajärvi, johtava sosiaalityöntekijä (lastensuojelu), Rovaniemi
18. Eliisa Lintula, palvelupäällikkö, Rovaniemi
19. Seija Saalismaa, kehittäjä-sosiaalityöntekijä, Tornio / Kaste
20. Esa Jääskö, sosiaalityöntekijä-koulukuraattori, Tervola
21. Tarja Leinonen, vapaa-aikasihteeri, Tervola
22. Lea Lahtela, sosiaalityöntekijä, Posio
23. Erkki Lehto, johtava sosiaalityöntekijä, Posio
24. Eine Heikkinen, lääninsosiaalitarkastaja, Lapin lääninhallitus
25. Riitta Kostamo, koulukuraattori, Salla
26. Mirja Korkiakangas, lastensuojelun sosiaalityöntekijä, Kemijärvi
27. Päivi Kangosjärvi, varhaiskasvatuksen ohjaaja, Muonio
28. Kirsti Viuhkola, vastaava sosiaalityöntekijä, Kolari
29. Maarit Rangell, päivähoidon johtaja, Kolari

Ohjelma:

Kaisa Kostamo-Pääkkö: Mitä lastensuojelusuunnitelmat oikein ovat?

- Etukäteen suunniteltu asia, joka aiotaan tulevaisuudessa toteuttaa. PaKASTEen työntekijät apuna kuntien ls-suunnitelmien työstämisessä (Pekka, Kerttu ja Maria).
- Tilastot – kunkin kunnan tilanteen kontekstointi. Yhteisesti sovittavat indikaattorit, joita lastensuojelusuunnitelmissa käytetään? → Yhteisesti määritellyt indikaattorit → Maria tekee koosteet Lapin kuntien osalta (yhteinen tilastopankki vuosittain/joka toinen vuosi päivitettäväksi). Pohdittavaksi mitä nämä voisivat olla.
- Suunnitelmissa tärkeää muistaa konkretia ja myös resursointi, jotta tehdyllä (kirjallisella) työllä on merkitystä.

10.00–11.15

Lastensuojelun suunnitelma tiedon tuottamisen ja käyttämisen näkökulmasta (PowerPoint-esitys)
kehittäjä-sosiaalityöntekijä Pekka Ojaniemi, Poske

- Paras mahdollinen saatavilla oleva tieto se, mihin suunnitelmien tulee perustua. Tieto ei ole hierarkista, vaan kaikki tieto on samanarvoista. Tavoitteet. Toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Toiminnan jatkuva arviointi. Kysymys tietoon perustuvan käytännön luomisesta ja ylläpitämisestä.
- Hyvinvointia edistävät ja ehkäisevät tekijät kunnassa – kunnissa myös eri alueiden huomiointi.
- Valitettavasti päätöksenteossa euroindikaattorit jyrää – ja sen osoittaminen, että pistämällä rahaa tiettyihin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, voidaan säästää paljonkin pidemmällä tähtäimellä. Puuttellista talousosaamista?
- Lapsiperheiden kotipalvelu – missä määrin kunnat pystyvät järjestämään lapsiperheilleen kotipalvelua? (Rimpelä, 80-l vs. 2000-l. tuettujen perheiden määrä sama, mutta painopiste nykyään paljon myöhempi, eli erilaista ja liian myöhään)
- Indikaattorit usein palvelujen tarjoamisesta, ei tarpeista. Hyvinvoinnin sijasta pahoinvointi-indikaattoreita.
- Tilastojen tuottamisen tapa ei täsmällinen, tiedon luotettavuus? Miten kiinni palvelujärjestelmään kohdistuviin tarpeisiin ja palvelujärjestelmän vaikuttavuuteen?
- Kun tiedontuottaja osallistuu tiedon käyttämiseen, saadun tiedon käytäntöön palauttaminen on helpompaa. (tutkimustiedon palautuminen käytäntöön hidasta Ja hyvin vähäistä).
- Hyvät käytännöt luotava paikallisesti.

Yhteistä keskustelua

Miten ehkäisevää työtä voidaan mitata ja miten se tieto saataisiin päättäjille?

- Tiedon välittäminen päättäjille tiiviissä ja faktapitoisessa muodossa.
- Pelkosenniemi, Pello, Kemi ja Simo – suunnitelmat valmiina, Torniossa valmistuu pian.
- Kenelle prosessi kuuluu? Vastuun ottaminen ja määrittäminen tärkeää.
- Tarpeiden esilletulo? Kun ei mitään saa vastineeksi, tarvetta koetaan turhaksi tuoda esille. Esim. Torniossa (viranomaistyöryhmä / luottamushlötyöryhmä) aletaan nyt tiedustella tarpeita, jotta on osoittaa, että tarpeita On ja että tätä vasten myös palvelua tulisi olla.
- Palvelutarpeiden kartoittaminen esim. ”yleisötilaisuuksissa”, joissa esitellään kunnan tarjontaa.

11.15–12.00 Lounas

12.00–13.30 Tiedosta tavoitteiksi, tavoitteista toiminnaksi
suunnittelija Arto Leivo, Inari

(PowerPoint-esitys) Voimassa olevat tavoitteet, jotka koskevat lapsia ja nuoria? Strategioissa ja ohjelmissa? Kunnan toimintasuunnitelmassa?

- Käytännönläheiset ja sektorirajat ylittävät yhteiset painopisteet ja tavoitteet. Tieto nykytilanteesta. Millaisella toimintamallilla? Hyvinvointitiedon jalostaminen painopisteiksi?
- Tavoitteet (arkikieliset, ymmärrettävät – ja MITATTAVAT, toim. huom.) mukaan toimintaan ja päätöksentekoon – kuka ja missä?
- Arviointi ja seuranta? Osallistetaan osalliset: Lapset, nuoret, perheet, päättäjät, hyvinvointityötä tekevät..?
- Lapsilta ja nuorilta saatava tieto (harrastukset, nuorisotilojen aukioloajat, kuljetukset, ym.).
- Työntekijät kehittämään omaa työtään. / Hyvinvoinnin ja terveyden indikaattorit; lapset ja nuoret <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu?group=100>
- Lasuke – lastensuojelun kehittämistyöryhmä – tehtävänä arvioida ls-tilaa Inarissa, palvelujärjestelmän toimivuutta, koordinoita viranomaisyhteistyötä lastensuojelussa ja esittää kehittämistarpeita.

- Hyvinvointitiedosta nousee esille – moniammatillisella työllä on esimerkiksi pystytty vähentämään nuorten alkoholinkäyttöä.
- Tiedonkerääminen sisäänrakennetuksi toimintoihin → reaaliaikainen ja eri rekistereistä yhdisteltävä tieto (teknisesti toteutettavissa vaikka heti, mutta maksaa paljon)
- Ravinto, uni ja liikunta perusta hyvinvoinnille. → Konkreettisia tavoitteita liittyen aamupalansyöntiin, nukkumaanmenoaikoihin, karkkipäiviin (huom. ei joka päivä), ym.
- Terveystietojen lkm ja negat.terveystottumukset korreloivat keskenään.
- Kehittäminen, toimeenpano ja päätöksenteko nykyisten rakenteiden puitteissa.
- Toimintakertomukset – arviointikertomukset – kuka tekee arvioinnin? Lasuke arvioi uuden ohjelman päivittämisen yhteydessä.
- Riittävän pienet ja konkreettiset tavoitteet tekevät asiasta ”helpomman niellä” ja ottaa mukaan toimintakäytäntöjen kehittämiseen.
- Moniammatillisuus ja yhteistoiminnallinen kehittäminen.
- Erityispalvelut – peruspalvelut -painopiste. ”Häiriöpalveluista hyvinvointipalveluihin”
- Yksilö- ja perhekohtaisen suunnitelman jatkaminen?
- Työyksiköiden muutosvalmius ja tilanne.
- Kehittämisessä hyvin suuri merkitys on johtamisessa.

Osallisuussuunnitelma
erityissosiaalityöntekijä Kerttu Vesterinen, Poske

(PowerPoint-esitys)

- Kuka johtaa suunnitelmatyötä? Kuka ”omistaa” suunnitelmatyön prosessin?
- YKn lapsen oikeuksien yleissopimus.
- Osallisuussuunnitelmien osalta löytyy vähän toimintamalleja, ym. Pitkässä juoksussa valtava tavoite – ei vain lapsen ääni kuuluviin, vaan että he oppivat jo pieninä vaikuttamisen kulttuuriin.
- Osallistavia tapoja tiedonkeruuseen? Otetaanko mukaan vasta toteutusvaiheessa?
- Kunnanvaltuustolle esittely tärkeää – mielenkiintoinen ulkomuoto ja esitelty.
- Tiedottaminen yksi vaikea ja haastava juttu.
- Näkökulman valinta myös tärkeä – huolipuhe vai päinvastainen?

Yhteinen keskustelu:

- Millaisella toimintamallilla hyvinvointitieto jalostetaan päätöksenteon ja toiminnan suunnittelun perustana oleviksi yhteisiksi tavoitteiksi ja painopisteiksi?
- Miten arvioidaan ja seurataan tavoitteiden toteutumista ja toimintaa?
- Miten osallistetaan lapset, nuoret, perheet, päättäjät, virkamiehet toiminnan suunnitteluun ja arviointiin?

13.30–14.00

Kahvi

14.00–14.45

Työryhmätyöskentely:

- Millaiseen tietoon perustuu kuntasi lastensuojelun suunnitelmaan sisältyvä palvelutarpeiden nykytilan arviointi sekä tulevaisuuden tarpeiden ennakointi? Tukiprosessiin liittyvät toiveet? Indikaattorien miettiminen? Yhteisiä indikaattoreita? Mitä ne ovat?

Inari:

0-13-vuotiaat:

- Varsu 3- ja 5-vuotiaille. Ikävakiointu kysely (Nla, vanhemmat, päiväkotit) Aika laaja, ei systemaattisessa käytössä, vaik tarkoitus niin oli. 3-vuotiaiden varsusta näkee jo aika paljon ennakoita yläasteen toimintaa.

- Millaista tietoa nyt on käytetty? Palveluiden asiakkuuksien lkm:iä, tilastotietoa (yleisesti saatavat), virkamiesten haastatteluilla saatu kokemustieto.
- Haasteet: Järjestelmällinen kokemustiedon käyttö, osallisuuden näkeminen a) mukavana ja b) hyötynäkökulma → palveluiden toimivuus paremmaksi
- Tulevaisuuden haaveet: Varsut ja vasut, paikallinen tieto asiakasrekistereistä.
- Miten alkuperäinen ls-ilmoituksen tekijän huoli muuttuu matkan varrella? Huoli puheeksi – ketju?
- Vaikuttavuuden arviointiin mittareita tarvittaisiin.
- Yhteiset indikaattorit: palveluiden piirissä saatavien tietojen yhdist. (0-18-v.) → ohjaisi kiinnittämään huomiota tietyissä kohdissa, vanhemmista saadut tiedot. Riskianalyysi? Inarilaisen lapsen polku 0-18-v.
- Huolen vyöhykkeistö – huolen ilmaisija, vanhemmat (mahd. molemmat), nuoren oma huoli, työntekijä
- Huolten sisällöllinen muuttuminen matkan varrella.
- Aktiivisimmat ilmoittelijat?
- Kaste-mittaristosta puuttui ls-lapsen vanhempien fyysinen ja psyykinen terveys.
- Lastensuojelun tila – inarilainen näkymä. Käsinpoiminnan varassa?

Rovaniemi:

- Lapsi- ja nuorisopoliittinen strategia, tilastotietoa siihen paljon
- laajasti tietoa ja kuvauksia palvelujärjestelmistä. Palvelujen kuvauksen tarpeellisuus?
- Toimeentulo, työllisyys, turvallisuus? Nuorten tekemät rikokset.
- Lastensuojeluun liittyvät tilastot mukaan tuohon strat.
- Tuotteistettu ls-palvelut – painopisteen muutoskin olisi saatavissa sieltä. esim. viime vuonna paljon avohuollon asiakkuuksia, tänä vuonna sijoituksia...
- arvot, ym. mietittynä kaupungin näkök.
- Yhteistä: **Lastensuojelun tila** (ilmoitukset, selvitykset, tukitoimet..) Päätäjille vietävä tieto.
- Avun tarve Poskelta? Tilaajan päästä kiinni. Huoli: hukkuuko lastensuojelu lapsi- ja nuorisopoliittisessa strategiassa.
- Ikäjaottelu?

Keminmaa:

- Organisaatioiden antamat tiedot, työntekijöiden kokemukset, kuntalaisen ääni välillisesti, myös lasten ääni tätä kautta.
- Tilastot.
- Jatko? Vaikuttavuus, arviointi, seuranta. Sitoutuminen.
- Kuntalaisten kys. lomake, nettikys., asiakaspalautteet
- Pienet lapset? Päiväkodit, hoitajat. Hiljaista tietoa paljon → käyttöön.
- Tulevaisuuden ennakointi: Tarvis apuja. lapset/hoitopaikat/tarpeet. Palveluiden käyttäjien ennakointi.
- Yhteistä: Kuntien keskinäinen vertailutieto aina mielenkiintoista.
- Avun tarve Poskelta: yhteisiä keskeisiä mittareita. Esim. ilmoitusten määrä ja tarpeen selvitykseen päätyvät, tukitoimien päätyminen perheille, lastensuojelun pulmien ratkaisu.

Ranua:

- Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma – väestöennusteet, palvelujen kuvaus, ym.
- Ehkäisevään ls-työhön lisää reseursseja täksi vuodeksi → seuraaminen asiakkuuksien kehittymisen osalta. Miten ennaltaehkäisevä perhetyö kasvaa? Painopiste mahd. varhaiseen

vaiheeseen. (lapsiperheiden kotipalvelu – maksullinen, konkreettisia tekoja) (ehkäisevä perhetyö – maksuton, keskustelevala; sosiaalityöntekijä ei mukana) (lastensuojelun perhetyö – tilanteet astetta haastavampia, lastensuojelun suunnitelma)

- Ehkäisevän puolen korostaminen tulevaisuudessa.
- Yhteistä: Ls-ilmoitusten määrät, ym. Indikaattorit – perinteiset asiakasmäärät, ilmoitukset, ym.
- Päättäjän toive: lastensuojelussa resurssit suhteessa eri asiakkuuksiin – miten vaihtelevat kunnittain?
- Apua Poskesta: kirjoittamisapu ☺

Kittilä, Kolari, Muonio:

- Nykytila: tilastot, käytännön työ, ls ilmoitukset, avohuollon piirissä olevat, pudokkaat (peruskoulunsa päättäneet)
- Tulevaisuus: Väestöennuste, ikärakenne, matkailu, kaivoshankkeet → muuttoliike, elinkeinorakennemuutos → työtä sotepuolelle. Monikulttuurisuus, erilaiset perheet (sateenkaariperheet) – kaikkea vähän. Verkostojen puuttuminen (ei isovanh., ym.)
- Juurien kartoitus uusien asiakkaiden osalta. Pohjatyö vaatii paljon.
- Erityisen perusteen päivähoitolapset? Sosiaalisin perustein myönnetty – maksupäätös 0. Mutta päivähoitopäätöksessä ei näy.
- Riittävästi tietoa ennakoida tulevia palvelutarpeita? Esim. kuntien kaavoitussuunnitelmat pitäisi tietää. Hankkeet (esim. teollisuus) on tiedettävä hyvissä ajoin. → tekninen puoli kumppaniksi.
- Yhteistä: Tunturi-Lapin sisällä arvioitava tieto. + Inari.
- Apua Poskesta? Kerttu tulee Kittilään 21.10. Puhe siitä, että on yhteinen juttu. ☺ Kolariin Kerttu työryhmään mukana käymään. Muoniossa sama. Kerttu kiittää.

Tervola:

- Kouluterveyskyselyn hyödyntäminen – vanhempainillat, koulu, kouluth. Dokumentointi vanhempien kanssa keskusteluista? Ei varsinaisesti. Riskiryhmän vanhemmat eivät osallistu... Nuorisovaltuustossa myös käsitelty – terveystottumukset, fyysiset oireet, ravitsemus, ym.
- Ls (gradu, Esa 2001), uusi ls-laki – ilmoituksia enemmän, viranomaisilmoitukset edelleen enemmistössä. Tervolassa on 2 sosiaalityöntekijää, kouluterveystietäjän kanssa paljon yhteistyötä. Ennaltaehkäisevään panostus aikalailla. Nuorten äitien lapsiperheet – perhetyöntekijää tavoiteltiin, mutta ei mennyt läpi. Vanhuspuoli vie valtaosan perhetyöstä, mutta sieltä saa kuitenkin tarvittaessa. Verkotot hyödynnettävissä hyvin. Neuvolatoiminnan kanssa on tiivis yhteistyö. Päihdekumppanuussopimus on solmittu.
- Tulevaisuus: Muutos? Taantuma? Koulutustaso – ei ammatillista tutkintoa → näille koulutusta
- Apua tarvitaan: Työryhmä on koossa ja aika laaja, raportin kasaamisessa. Lukemisapua ja kommentointia on kyllä saatavilla. Ja työryhmävierailuja.
- Yhteistä: Väestöön suhteutettu tieto – lastensuojelu, kouluterveyskysely.

Itä-Lappi (Salla & Kemijärvi):

- Kjärveltä puuttuu suunnitteluryhmä – liirumlaarumtietoa on – KTK, tilastot, viranhaltijatieto, lastensuojelusta paljon Kemijärven osalta. Käytännön toimintapolitiikaksi laatiminen on auki. Tietoa on paljon, mutta se vaatii prosessointia.
- Sallassa on johtava sosti äitiyslomalla, Riitta kuraattorina ennaltaehkäisevää ls-työtä. Määräraa on ls-kodinhoitajalle, jos vaan työntekijä löytyy. Tarvetta on – tavoitteena

huostaanottojen ehkäisy. Huostaanottoja aika paljon. Lastensuojelu työllistää: 1 sostt, 1 perhett + 1 etuuskäs.

- Tulevaisuus: Hyvä lapsuus Itä-Lapissa – hyvät olosuhteet Itä-Lapissa. Lasten määrä vähenee Sallassa.
- Kemijärvellä tietoa on paljon kerätty, mutta kuntalaisten ääni puuttuu.
- Yhteistä: Samoja kuin muilla on tullut esille.
- Posken apu? Työryhmä tästä vielä neuvottelee ja tästä on ollut puhettakin, että jonkin verran työvoimaa olisi avuksi.
 - Raami tai lista indikaattoreista: Lastensuojelun tilasta indikaattorilista: vrt. Oulun pankki
 - Poskelaiset esittävät listaa yhteisiksi indikaattoreiksi. Väistämättä lastensuojelun suunnitelmien tekeminen on iso ponnistus.
 - LLH – tällaiset työkokoukset ehdottomasti tarpeen – olisi melkein pitänyt aloittaa jo aiemmin, mutta hyvää työtä.
 - Ls.asiakkuuksiin johtavat syyt.

14.45–15.30

Ryhmätöiden purku ja yhteinen keskustelu

Poskessa tehdään suunnitelma siitä mitä kuntien keskeistä vertailutietoa, yhteisiä mittareita tai indikaattoreita kerätään Posken (Kaste-ohjelman) toimesta kaikkiin Lapin kuntiin. Pekka ja Kerttu ilmoittavat työkokoukseen osallistuneille mihin tiedontuotantoon Poskessa päädytään.

Työkokouksen aikana nousi esille ainakin seuraavia ehdotuksia:

- lastensuojelun tila; (asiakas)lukumääriä ilmoitukset (syyt), selvitykset, tukitoimet (esim.päivähoidossa erityisistä syistä) ja sijoitukset, koulupudokkaat
- lastensuojelun huoli
- perhetyön painopisteen muutos (ehkäisevä, korjaava) tai koulukuraattorin työn vaikutus tulevaisuuteen
- resurssit vrt. asiakkuudet lastensuojelussa
- kouluterveyskyselyn tulokset kuntien välinen vertailu
- seutukunnan kuntien välinen vertailu tai vertailu niihin kuntiin, joissa elinkeinorakenne tai väestö on samankaltainen

15.30–16.00

Jatkosta sopiminen

Kaikki toivoivat apua, olemme käytettävissä. Yhteinen työkokouspäivä ennen vuoden vaihdetta, **9.12.2009. klo 10–16**

- Poske voi laittaa viestiä, että ls-suunnitelmatyö on menossa (→ perusturvajohtajat), rauhoittava ja toimintaan kannustava kirje, tässä ollaan menossa, tilastot näytävät tältä. ☺

Muistion kirjasi Maria Martin, suunnittelija, Poske